

MGT.0000027032

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

GIÁO TRÌNH

**LÍ LUẬN NHÀ NƯỚC
VÀ PHÁP LUẬT**

UYÊN
& QTKD

NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN

GIÁO TRÌNH
LÍ LUẬN NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

47-2013/CXB/43-454/CAND

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

Giáo trình

LÍ LUẬN NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

(Trì bản lần thứ 4 có sửa đổi)

NHÀ XUẤT BẢN CÔNG AN NHÂN DÂN
HÀ NỘI - 2013

Chủ biên

GS.TS. LÊ MINH TÂM

PGS.TS. NGUYỄN MINH ĐOAN

Tập thể tác giả

1. PGS.TS. NGUYỄN MINH ĐOAN Chương V, X, XI, XII, XIII
(mục V, VI, VII), XVIII, XX,
XXII, XXIII
2. PGS.TS. NGUYỄN VĂN ĐỘNG Chương XIX, XXI
3. TS. NGUYỄN QUỐC HOÀN Chương VII
4. PGS.TS. NGUYỄN THỊ HỒI Chương IV
5. ThS. ĐOÀN BẠCH LIÊN Chương VIII
6. TS. LÊ VƯƠNG LONG Chương VI (mục I, II, III), IX
7. ThS. NGUYỄN VĂN NĂM Chương XIII (mục I, II, III, IV),
XIV (mục I, II, III, IV)
8. ThS. BÙI XUÂN PHÁI Chương VI (mục IV, V, VI, VII),
XIV (mục V, VI, VII, VIII)
9. GS.TS. LÊ MINH TÂM Chương I, II, III, XVII
10. GS.TS. THÁI VĨNH THẮNG Chương XV, XVI

LỜI NÓI ĐẦU

Lí luận nhà nước và pháp luật là môn học quan trọng trong hệ thống khoa học pháp lí. Dựa trên cơ sở học thuyết Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng và Nhà nước ta cũng như tri thức chung của nhân loại về nhà nước và pháp luật, môn học này trình bày, chứng giải một cách khoa học các vấn đề cơ bản về hiện tượng nhà nước và pháp luật. Năm 1989, giáo trình lí luận nhà nước và pháp luật đã được Hội đồng khoa học Bộ tư pháp thông qua, được lưu hành làm tài liệu giảng dạy, học tập chính thức của Trường Đại học Luật Hà Nội và các trường đại học khác có dạy luật.

Nhằm đáp ứng nhu cầu giảng dạy và học tập của giáo viên và sinh viên, giáo trình lí luận nhà nước và pháp luật đã được chỉnh lí, bổ sung và tái bản vào những năm 1992, 2003 và 2007. Thời gian qua, tình hình trong nước và quốc tế đã có những thay đổi căn bản đòi hỏi lí luận về nhà nước và pháp luật cũng phải có những thay đổi, bổ sung cho phù hợp công cuộc đổi mới của đất nước. Dưới ánh sáng của các quan điểm mới thể hiện trong các văn kiện của Đảng và pháp luật của Nhà nước, Trường Đại học Luật Hà Nội tổ chức biên soạn mới giáo trình lí luận nhà nước và pháp luật nhằm cập nhật những kiến thức mới, đáp ứng một cách tốt hơn nhu cầu giảng dạy và học tập của môn học ở bậc đại học trong tình hình mới.

Tuy nhiên, cũng cần phải nói rằng nhà nước và pháp luật là hai hiện tượng xã hội hết sức phức tạp, còn có nhiều vấn đề tranh luận,

nhất là trong giai đoạn hiện nay. Vì vậy, việc xây dựng được giáo trình lí luận nhà nước và pháp luật thực sự hoàn chỉnh là điều rất khó khăn. Trên tinh thần đó, chúng tôi mong nhận được những ý kiến góp ý cho việc biên soạn, chỉnh lí, bổ sung giáo trình này một cách hoàn thiện hơn nữa trong những năm tới.

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT HÀ NỘI

PHẦN MỘT NHỮNG KHÁI NIỆM CHUNG

CHƯƠNG I

ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CỦA LÍ LUẬN NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

I. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU CỦA LÍ LUẬN NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT

Mỗi bộ môn khoa học đều có đối tượng nghiên cứu riêng của mình. Việc xác định rõ đối tượng nghiên cứu là tiền đề cơ bản cho sự tồn tại và phát triển của mỗi bộ môn khoa học, là cơ sở để hình thành các định hướng, tìm kiếm và áp dụng các phương pháp nghiên cứu phù hợp với yêu cầu phát triển bộ môn khoa học đó và để phân biệt khoa học này với khoa học khác.

Đối tượng nghiên cứu của bộ môn khoa học là những vấn đề, những mối quan hệ mà nó nghiên cứu. Những vấn đề và những mối quan hệ thuộc đối tượng nghiên cứu của bộ môn khoa học được giới hạn trong phạm vi nhất định và luôn đòi hỏi phải được xác định rõ. Vì vậy, mặc dù một khách thể nghiên cứu có thể là đối tượng nghiên cứu của nhiều ngành khoa học nhưng do có sự khác nhau về đối tượng nghiên cứu nên mỗi bộ môn khoa học đều có tính độc lập với những tính chất, mục đích và phương pháp nghiên cứu đặc thù của mình, không trùng lặp hay chồng lấn với các khoa học khác.

Nhà nước và pháp luật là hai hiện tượng xã hội rất phức tạp, phong phú và đa dạng. Những vấn đề thuộc lĩnh vực nhà nước và pháp luật được nhiều bộ môn khoa học xã hội nói chung và khoa học pháp lí nói riêng nghiên cứu ở nhiều góc độ khác nhau. Chẳng hạn, triết học nghiên cứu nhà nước và pháp luật cùng với các hiện tượng xã hội khác để rút ra những quy luật vận động và phát triển chung của xã hội; kinh tế chính trị học cũng nghiên cứu nhà nước và pháp luật nhưng trong phạm vi các vấn đề thuộc lĩnh vực tổ chức và quản lí nền kinh tế, trong sản xuất và phân phối...

Hệ thống khoa học pháp lí ngày càng phát triển bao gồm: Các khoa học pháp lí lí luận và lịch sử (lí luận nhà nước và pháp luật, lịch sử nhà nước và pháp luật, lịch sử các học thuyết chính trị, xã hội học pháp luật...), các khoa học pháp lí chuyên ngành (luật hiến pháp, luật hành chính, luật hình sự, luật tố tụng hình sự, luật dân sự, luật tố tụng dân sự, luật thương mại, luật tài chính, luật ngân hàng, luật lao động, luật sở hữu trí tuệ, luật môi trường...) và các khoa học pháp lí ứng dụng - bổ trợ (tội phạm học, tâm lí học tư pháp, giám định tư pháp, thống kê tư pháp...). Tất cả các môn khoa học pháp lí nói trên đều nghiên cứu các vấn đề thuộc lĩnh vực của nhà nước và pháp luật nhưng mỗi bộ môn khoa học đó lại có đối tượng riêng. Ví dụ: Lịch sử nhà nước và pháp luật nghiên cứu quá trình phát sinh và phát triển của nhà nước và pháp luật theo quan điểm và phương pháp lịch sử, bám sát từng thời gian và sự kiện lịch sử để phân tích, luận giải; khoa học luật hiến pháp nghiên cứu những vấn đề cơ bản về ngành luật hiến pháp, về tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước, về những mối quan hệ giữa các cơ cấu lớn của quyền lực nhà nước và về mối quan hệ giữa nhà nước và công dân; khoa học luật hình sự nghiên cứu các vấn đề về tội phạm, mục đích hình phạt, điều kiện, hình thức và mức độ áp dụng hình phạt đối với người có hành vi phạm tội...